

Toespraak gehouden door Jan Eerbeek, voorzitter Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland, op 1 oktober 2011 bij het 30-jarig jubileum van Exodus Den Haag

Beste mensen van Exodus Den Haag,
wethouder Karsten Klein,

Het is vandaag op deze Open Dag bijzonder dat we het 30-jarig bestaan van Exodus Den Haag gedenken.

Van harte gefeliciteerd!

We begonnen als pastores en vrijwilligers van het gevangeniscomplex Scheveningen een vrijwilligersproject in een kelder in Den Haag-Moerwijk. Vijf jaar later gevolgd door deze huizen aan de Frankenslag en daarna de landelijke ontwikkeling met nu 11 Exodushuizen, nog 3 in voorbereiding en 1700 vrijwilligers. Exodus is een sterke organisatie geworden met professionals en vrijwilligers. Ieder met een eigen inbreng. Er is een succesvol professioneel integraal begeleidingsprogramma in de huizen en er is een divers aanbod met vrijwilligers, gericht op bezoek in de gevangenis, begeleiding door maatjes na de detentie en de begeleiding van relaties van gedetineerden en hun kinderen.

We kunnen dankbaar zijn voor de zeer velen, personen, kerken, de overheid en fondsen die ons steunden. Heel in het bijzonder noem ik hier de Haagse Diaconie, die de start van het begeleid woonproject hier aan de Frankenslag mogelijk maakte. Al snel gevolgd door de gemeente Den Haag met een eerste subsidie door een amendement van de heer Ramlal, later wethouder van welzijn en één van de voorgangers van Karsten Klein.

Mensen die in de gevangenis hebben gezeten een nieuwe start geven, daar gaat het allemaal om. Dat is de mooie taak die we op ons hebben genomen, want ieder mens, hoe zijn leven ook gelopen is, is een waardevol mens. Hij of zij heeft er recht op om, als de straf uitgezeten is, een nieuwe kans te krijgen.

Wat in de mensen die we begeleiden kan groeien, zag ik een keer heel scherp bij een bewoner die afscheid nam, hier beneden. Hij werd toegesproken door de toenmalige begeleidingscoördinator Roel de Bruijn.

Die zei tegen hem: 'Ik heb hier een steen en een homp klei. In die steen zie ik jou zoals je hier binnenkwam. Je was helemaal verhard en opgesloten in jezelf. Niemand kon er doorheen breken. In de begeleiding ben je langzaamaan opener geworden. Je hebt veel van jezelf laten zien en je hebt hard aan jezelf gewerkt. Er is veel in je gedrag veranderd. Je bent veel flexibeler geworden. Die nieuwe persoon die je hier geworden bent, en die je eigenlijk al was, zie ik hier in deze homp klei. De steen laten we hier en de klei krijg je mee, met als opdracht om verder te gaan met jezelf op de weg die je hier ingeslagen bent.'

Veel gevangenen zitten vast in hun eigen geschiedenis. Ze dragen de last van het verleden met zich mee. Ze staan met hun gezicht naar het verleden en met hun rug naar de toekomst.

In mijn werk in het gevangenispastoraat heb ik gezien wat er leeft aan verdriet, onmacht, vervlogen dromen, eigen schuld en schuld van anderen en een combinatie daarvan.

Je leven kan diep gebroken zijn.

Er is veel gebeurd met slachtoffers, met jezelf, met relaties. Er kunnen veel blokkades zijn op de levensweg.

Vaak worden mensen helemaal vereenzelvigd met hun verleden. En ook kun je zelf zoveel tegenslag en mislukking hebben gehad, dat je niet meer kunt geloven dat er in de toekomst voor jou nog iets is weggelegd.

En toch heb ik ook gezien dat er in ieder mens altijd iets van verlangen is. Verlangen een goede toekomst te hebben. Hoop op een nieuw begin. Een goede partner, een goede vader of moeder te zijn, iets van het leven te maken. Dat verlangen kan heel diep weggeborgen zijn. Maar als je goed luistert en dichtbij de ander blijft, dan zijn er altijd signalen van op te vangen. Geen mens wil dat hij tevergeefs heeft geleefd.

Zo ontmoeten we medemensen in de gevangenis. Nu eens gevangen in hun eigen levensverhaal, dan weer dromend van een nieuw begin.

Eigen motivatie is belangrijk om een nieuw leven na de detentie op te bouwen. Die motivatie kan sterk zijn. De motivatie kan verminderen door tegenslagen. Of de motivatie kan diep verborgen zijn. En daarom hebben gedetineerden en ex-gedetineerden bondgenoten nodig. Om hun wil hun leven een nieuwe wending te geven vast te houden en in daden om te zetten. Exodus is zo'n bondgenoot. En we werken samen met anderen in een breed maatschappelijk netwerk.

We bereiden onze bewoners voor om hun plek in te nemen in de samenleving. Heel mooi kwam dat aan het begin van dit jubileumjaar tot uitdrukking toen oud-minister president Jan Peter Balkenende een bezoek bracht aan Exodus Den Haag. Hij ging uitgebreid in gesprek met de bewoners.

‘Wat doen jullie overdag?’ vroeg hij aan een bewoonster. Ze zei: we doen een opleiding of vrijwilligerswerk en ook betaald werk. ‘Wat doe jij?’ vroeg hij haar. Ze zei: ik ben gezelschapsdame. Gezelschapsdame? vroeg Balkenende, wat doe je dan? Ik werk bij demente ouderen. Ik doe dingen die ze leuk vinden. Spelletjes. En als het mooi weer is, ga ik met ze naar buiten om te wandelen. Of ik rijd ze in een rolstoel... het licht in. ‘Wat mooi dat je dat doet, zei Balkenende voor mensen die zo weinig aandacht krijgen. Je bent zo eigenlijk een steunpilaar in de samenleving.’

Exodus is een plaats waar mensen kunnen groeien. Eigen mogelijkheden ontwikkelen, zwakke punten versterken en gebruik maken van de sterke punten in jezelf. ‘Leer me leven’ zei een gedetineerde eens tegen de eerste directeur van Exodus Den Haag, Dik Koopmans. In Exodus proberen we dat. En we doen dat als bewoners en begeleiders samen in een coöperatie. Een oud-bewoonster zei eens in een interview: ‘Ik heb meer vertrouwen van binnen gekregen. Ik heb een grote vechtlust, daardoor kan ik in heel veel dingen overleven. Van Exodus heb ik meegekregen dat er mensen zijn die je kunt geloven op hun woord.’

En een ander zei: ‘Ze geloven meer in jou dan jij in jezelf gelooft.’

Vertrouwen ontwikkelen. Dat zegt iets over de relatie die we in Exodus hebben met de mensen die we begeleiden. Dat zijn onze huisgenoten, mensen van wie we metgezel zijn, geen mensen met wie we een zakelijke relatie hebben, maar mensen met wie we een band aangaan. Onze bewoners en onze maatjes zijn mensen die ons ter harte gaan.

En ik wil het hier ook graag zeggen tegen de bewoners van Exodus Den Haag: we zijn trots op jullie. En we zien jullie inzet en doorzettingsvermogen om bij de vele tegenwind die je hebt gehad te werken aan je eigen toekomst.

Exodus Den Haag was pionierswerk. Een nieuwe aanpak om ex-gedetineerden kansen te bieden. Mooi dat Exodus Den Haag dat pionierskarakter nooit verloren heeft. Ik zie dat terug in het project Door Outdoor Ervarend Leren (DOEL), ontwikkeld door Ed Deij met zijn mensen. Twee dingen zijn belangrijk. Allereerst het ervarend leren. Dat is een methode om door te doen nieuw gedrag aan te leren. En Outdoor betekent buiten het huis. In een hele

geconcentreerde situatie, waar allerlei dingen waar je tegenop loopt, in korte tijd op je afkomen. Ik denk dat dit Outdoorproject een heel belangrijke aanvulling en verdieping is van het begeleidingsprogramma van Exodus.

In Exodus kijken we naar mensen door de bril van de toekomst. Onze naam 'Exodus' zegt het al: vanuit een niet gewenste levenssituatie (naar het bijbelse beeld: de slavernij in het land Egypte) een tijd door de woestijn heen gaan, daar op zoek naar nieuwe bronnen, een nieuw door God beloofd land tegemoet.

Je leven zien in het licht van de toekomst. En samen kijken we naar wat tot ontwikkeling kan komen.

In Exodus gaan we dag in dag uit met elkaar op weg in het licht van de hoop.

Gaan in het licht van de hoop. Dat is ook te zien in het symbolisch geschenk dat ik jullie aanbied namens Exodus Nederland.

Het beeldje is speciaal voor jullie door tingieter Koos gemaakt.

Het laat twee gestalten zien. Jij kunt een van die gestalten zijn. Je kunt daar zelf toe besluiten. De ene gestalte is dat je met je gezicht naar het verleden blijft staan. Alles wat gebeurd is, bepaalt definitief je leven. Je kunt ook besluiten met je gezicht naar de toekomst te gaan staan. Je ziet dan jezelf op een weg vooruit. Je bevrijdt jezelf samen met anderen gaandeweg van de last van het verleden.

En ik vraag Chris nu om dit beeldje namens alle bewoners in ontvangst te nemen.

Kijken vooruit doe je ook als je van iets droomt. Zo was Exodus ooit een droom.

Dromen over iets wat ze graag willen bereiken hebben de bewoners van Exodus Den Haag gedaan. Daar is een prachtige kalender van gemaakt. Een toekomstdroomkalender waarin zij hun toekomstdroom delen met een breed publiek. Twaalf bewoners hebben meegedaan. We zien hun foto en er is een diversiteit aan dromen: muziek, een passende baan, een eigen zaak, geloof, rust, ruimte, liefde.

De bewoners zijn met hun dromen die ze aan het waarmaken zijn ook rolmodellen voor mensen in de gevangenis. Ze laten zien dat het mogelijk is na de detentie een nieuw leven op te bouwen, waar je iets kunt waarmaken van waar je zelf in gelooft.